

II. *Aurum, Sol, Rex metallorum*, metallum flauum, colore et nitore constantiori, quam qui praegressis metallis omnibus competit, vt neque aëris contactu, neque ignis violentia destrui aut imminui queat, maiorem, quam quidem argentum, minorem quam cuprum, vt liquefiat, aestum requirens, et, dum liquida ista forma indutum est, smaragdi quasi splendorem reflectens, sulphuri, plumbi calcibus, et, dum adhuc metallicum fulgorem emittit, multis acidis, quibus alia metalla obtemperant, resistens, sulphuris tamen, quod audit, hepatis, siue cum eo fundatur, siue cum eius per aquam facta solutione coquatur, et salis communis acido cum nitri acido copulato (appellant *aquam regis*) aut cum magnesia nigra distillato, siue acido muriatico superoxygenato recentiorum, atque vt primum calcis speciem prae se fert, aliis quoque acidis, et ipsi volatili alcali cedens, omnibus liquoribus et salibus, quibus solutum tenetur, nisi nimia aqua dilutis suum colorem imprimens, ex omnibus acidis per ferrum et cuprum colore et iubare suo metallico, per zincum, argentum viuum aqua forti, stannum aqua regis solutum colore purpureo. in vitra etiam, cum quibus liquatur, transeunte, per terras et alcalia calcis inconspicuae stramineae forma praecipitandum, quae, si quidem alcali volatili ad praecipitandum aurum vsus fueris, (vocat ideo *aurum fulminans*) calori inter 248° et 572° thermometri Fahrenheitiani incluso aut frictioni exposita insigni cum fragore et horrenda cum violentia quaquauersum extensa detonat, et
in

in argento quidem, ferro et cupro maculam auream, in aliis corporibus purpuream relinquit: Pondere specifico superat omnia praegressa metalla (= 19500:1000), neque nitro liquefacto et candenti iniectum detonat.

Tanquam metallorum omnium perfectissimum, in cuius similitudinem si euehi corpus humanum posset, ab omnibus naeuis muniri et liberari posse sibi persuadens chemica medicorum secta, praeuentibus Arabum medicis, aurum in medicamentorias quoque officinas introduxit, quamuis suo iam tempore ANGELVS SALA (septem planetarum terrestrium spagyrica recensio. Oper. p. 186. 238. et tract. de variis tum chemicarum tum galenistarum erroribus. I. p. 9.), certe non iniquus chemicorum sui aevi somniorum censor, vanitatem huius opinionis subolfecerit.

Paucissimi tamen auro (I. G. HELCHER praef. H. FR. TEICHMEYER diss. de auro. Ien. 1730. p. 20.), metallica sua facie conspicuo vsi sunt, alia potius atque alia praeparatione illud humano corpori magis accommodaturi, crocis pulueribusque solaribus, magisteriis et pulueribus auri, tincturis et auro potabili magis confisi, arcana saepe arte fabricatis, et quamuis ab auro aut sole denominatis, haud raro tamen ne hilum quidem auri continenibus aut absque vilo auro confectis (exempla huius piae fraudis vide apud CHRN. E. KLEINFELD *Kurtze Beschreibung von Verfertigung einer Essentiae dulcis, nebst zweyer von ihr entspringenden Medicamenten, nemlich des schwartzen Pulvers und des sogenannten Balsami mineralis*. Königsberg.

1723.

1723. 4.), aut tamen, qua forte pollebant virtutem, non auro, sed aliis potius ingredientibus, aromaticis praeparatis eorumque spiritu rectori debentibus: Obstat certe haec eadem auri indoles, ex qua medicamentosam, et si multos ex iis sequi velis, miraculosam eius facultatem deduxere veteres, ea scilicet, qua vix vnquam destrui, naturam suam exuere, vaporis speciem nancisci, arctiorem cum aliis, praesertim corpus animale irrigantibus humoribus inire copulam potest, quam maxime huic de salutaribus eius viribus veterum opinioni.

Cordiali tamen, vt eorum termino vtar, gaudere virtute, quacunq; forma indutum, plurimi eorum et sibi ipsis et aliis persuaserunt; inde deriuens aurum foliatum, multos pulueres olim officinales, e. gr. analepticum frigidum MINDERERI (Pharmacop. Wirtemb. p. 130. 131.), bezoardicum SENNERTI (ibid. p. 135.), cephalicum WINTERI (ibid. p. 136.), epilepticum ad guttetam RIVERII et epilepticum holfaticum (ibid. p. 139.), epilepticum Marchionis et epilepticum nigrum Viennensem (ibid. p. 140.), et pannonicum rubrum ordinarium (ibid. p. 144.), et ipsas aquas distillatas compositas spirituosas e. gr. aquam carbunculi (Pharm. Wirtemb. II. p. 12.) intrasse: Erant adeo medici, qui vt auri virtute bearent iuscula et potulenta, aegrotis propinata, aurum candefactum in iis exstingui iubebant (HELCHER I. c. p. 19. 20.): Gestatum iam lepram arcere et melancholicis hilarem reddere animum somnauit M. FICINVS (de triplici vita sana longa et coelesti. 8. Basil. 1529. L. II.): Vtrum eadem fiducia in auri virtutibus

tibus cor siue nervos excitantibus posita medicos induxerit, an luxus quaedam species, vt pilulas auri bracteolis obducendas praeciperent, nescio, persuasissimus ceterum tantum abesse, vt hoc ornamento acuatur earum efficacia, vt potius pilulae, per corticem istum ab humore illos dissolvente diu defensae, tardius longe agant; ne dicam, haud raro loco genuini spurium receptum fuisse, cuius cupreae partes alios longe, quam quos medicus iure suo sperabat, non poterant non prognerare effectus.

Ita olim quoque, vt foueas et cicatrices profundiores praeuerterent, variolis laborantium faciem auro hoc foliato obducebant (I. G. HELCHER I. c. p. 19.).

Potior multo est auri foliati vsus in fissuris papillarum mammae, quibus imponitur, iam dudum (*Götting Anz. von gel. Sach.* 1757. fasc. 36. p. 360.), nuperius a Cl. ELVERT (*Reichsanzeiger* 1794. fasc. 89. p. 849. 850.) commendatus.

P R A E P A T A T A.

Auri magisterium (ANGEL. SALA septem planetar. spagyr. recens. et synopf. aphorism. chymiatric. aphorism. XL. Oper. p. 190. 191. 262. 263.) non est, nisi aurum fulminans multoties spiritu melissae irroratum iterumque exsiccatum. et cum croco ($\frac{1}{24}$), ambra grisea ($\frac{1}{80}$) et moscho orientali ($\frac{1}{80}$) permistum, quod a granis tribus ad octo exhibitum viscera roborare, a putredine et veneno conseruare et liberare, in palpitatione cordis, animi deliquiis, vertigine, epilepsia, melancholia, malo hysterico, lethargo,

thargo, paralyfi conducere perhibet ANGELVS SALA: Cuius quidem laudis partem mereri inficias ire quamvis nolim, haec tamen certius tribuenda moscho et ambrae quam auro videtur.

Magisterium chryfopurpurae (GVERN. ROLFINCII chymia in artis formam redacta. Francof. ad Moen. 1686. 4. p. 341.) est puluis purpureus, ex auro fulminante, cui spiritus falis communis adfusus, et leni primo, post fortiori igne expulsus fuit, natus, quem ROLFINCIVS granorum trium pondere propinatam ad cordialia medicamenta refert.

Aurum fulminans, Aurum sclopetans, Aurum crepitans, Puluis auri, Aurum diaphoreticum, Κεραυνοχρυσον, nonnullis quoque *Crocus auri*, Calx auri inconspicua, straminei coloris, ex solutione per aquam regis parata ope alcali volatilil, vel si ad conficiendam aquam regis sal armoniacus receptus fuerit, per alcali fixum praecipitata, probe elota, atque prouide exsiccata, commendantibus O. CROLLIO l. c. p. 380.) eiusque commentatore I. HARTMANNO (ap. eundem l. c. p. 386.), ROLFINCIO (l. c. p. 339.) aliisque in officinas quoque (New dispensat. p. 489. 490. Pharm. Wirtemberg. II. p. 27. 28.) medicamentarias recepta, quamuis, forsan haud satis sollicite elota, non tormina modo, praesertim infantibus, et anxietates (Pharmac. Wirtemb. II. p. 28.), sed conuulsiones, animi deliquia, artuum sudorem gelidum, virium prostrationem, vomitus vehementes (FR. HOFFMANN medic. ration. systemat. II. p. 287.), alui profluuia violenta (D. LVDOVICI pharmac. moderno seculo adplicanda. Goth. 1685. p. 182. 188.),
 ventriculi

ventriculi erosiones (RIVINVS apud FR. HOFFMANN l. m. c.), ipsam adeo mortem (FR. HOFFMANN ET RIVINVS l. m. c. G. E. STAHLIVS de verae *προξωρησιως* medicae practicae vera dignitate. Hal. 1707.) concitasset, a grano tamen vno ad quatuor exhibitum, diaphoreticas et sudoriferas in febris salutares exferere vires, O. CROLLIVS, I. HARTMANNVS, ROLFINCIVS (ll. cc), ANGELVS SALA (septem planetar. spagyric. recens. Oper. p. 189.) asserunt, catharticas sine vlla nausea et vomitu expertus est ANGELVS SALA (processus de auro potabili. Oper. p. 268.), testantur alii v. g. ROLFINCIVS (l. c.), qui quoque suecici exercitus imperatorem BANNERVM grauissima colica et pertinaci alui obstipatione laborantem granis eius sex cum vino maluatico sumtis cum sanitate in gratiam rediisse memorat: Argenti viui nimia copia corpus ingressi virulentiae opponit N. LEMERY (*cours de chymie*. p. 100.): Alui excrementa ab eius vsu nigrescere narrant auctores pharmacopoeae Wirtembergicae (l. m. c.).

Aurum potabile, Tinctura auri, Tinctura solis, Elixir auri, Essentia auri, Cordiale; in hoc conficiendo, praestantissimo, vti quidem sibi persuadebant, medicamento in essentiam, formamque fluidam omni acrimonia nociua orbam redigendo desudarunt plurimi (v. ANGELI SALAE processus de auro potabili nouo paucisque adhuc cognito. Oper. p. 264-290. I. I. FISCHER diss. de aurea auri tinctura. Brunop. 1704. I. G. BERGER diss. de auro potabili. Vitemb. 1705. 4. CRÜGER Miscellan. Acad. Caesar. Nat. Curios. Dec. III. A. 8. app. I. G. SACHSENS diss. epistol.

epistol. de auro potabili genuino seu tinctura solis secundum secretiorem Paracelsi mentem praeparata, remedio contra multos morbos contumaces probato. 4. Ienae. 1748.), aliis (v. gr. SACHSENS I. C.) arcanam sibi seruantibus operandi rationem, aliis cum orbe communicantibus, multis sua omnino lingua vtentibus, nec semper ingenue satis loquentibus, plurimis, v. gr. R. A. GLAUBERO (tr. de medicina vniuersali siue auro potabili vero. Amstelod. 1657-8. p. 67-69.) in summas et absonas adeo medicinae suae laudes excurrentibus, quamuis et eae auri tincturae, quae reapse aurum recipiunt, nam non recipiunt omnes, arcano praefertim modo praeparatae, non semper aurum contineant, et quae pauxillum auri, tinctu aureo vel purpureo sese manifestantis, continent, certissime non huic, sed vini spiritui, naphthae, oleo aethereo, spiritui rectori plantarum, a quibus vini spiritus antea abstractus fuerat, suas debeant, quas forte exferunt (I. G. HELCHER I. C. p. 35-39.) analepticas, excitantes, diaphoreticas, anodinas, corruptelae aduersas vires.

Nolo enarrare taediosas eas operationes, quibus THEOPHR. PARACELSVS (Archidoxor. L. VI. libr. de vita longa; libro de gradibus et compositionibus fragment. 2. et alibi), BASIL. VALENTINVS (*letztes Testament, aus dem Original nachgeschrieben und zum vier-tenmal ans Licht gegeben, von G. PH. NENTER. Strasb. 1712. 8. p. 33. 253-259.*), I. QUERCETANVS siue DUCHESNE (tetras grauissimor. totius capitis adfectuum. Marpurg. 1606. 8. p. 440. c. 29. sclopetarius s. de curandis vulneribus, quae sclopetorum et similium

Ff

tormen-

tormentorum ictibus accipiuntur. Lion. 1576. 8. p. 208.), I. OSIANDER (ap. ANGEL. SALAM l. m. c. Op. p. 284. 285.), FRANCISC. ANTONIVS, Anglus, (apud eundem l. m. c. Oper. p. 288 - 290. et TENZELII exeg. chymiatric. ibid. p. 684 - 686.), O. CROLLIVS (l. c. p. 377 - 386.), eiusque commentator I. HARTMANVS (ap. eundem p. 387 - 391.), ANGEL. SALA (l. m. c. Oper. p. 266 - 278.) aurum potabile confecerunt, neque in ineptas illas excurrere laudes, quibus illud cumularunt; quicumque liquorem auri particulam etsi exilissimam reuera continentem, innoxium, nitide purpureum, et, virtute tamen reliquorum potius ingredientium, quam quidem auri, sudores cientem, nervos excitantem et reficientem, sibi comparare cupit, aurum aqua regis solutum, per superaffusum vel vitrioli aetherem, vel rorismarini (New dispensat. p. 489.) vel aliud quoduis oleum aethereum ex aqua regis extractum vini spiritu, quem vocant, rectificato caloribus auxilio soluat.

Aurum vitae (QVERCETANVS *Sclopetarius* l. m. c. ANGEL. SALA de auro potabili. Oper. p. 279. 280.) non est nisi calx auri, aceto, eoque intercedente vini spiritu imperfectius soluta, praestantissima, si modo dictis medicis credas, et innumerabilibus morbis vincendis par medicina.

Aurum praecipitatum azurinum (ANG. SALA composit. et formula antidoti pretiosi etc.) calx auri ex aqua regis, quae spiritus nitri partes tres, et spiritus salis rectificati duas recipit, per oleum, quod vocant, tartari praecipitata; non fulminare constat, sed caeruleo, si quidem omnia satis pura fuerint, comparare tinctu, persuadere mihi non possum.

Bezoar-

Bezoarticum auratum (ANGEL. SALA sept. planetar. spagy. recens. Oper. p. 191.), etsi ab ANGELO SALA in peste morbisque affinibus, in venenis omnis generis debellandis maximopere deprædicatur, has tamen laudes seculi potius genio, quam sanæ experientiae tribuas; est nempe magisterium auri cum extracto viperarum, lacryma cerui, succo ex radicibus carlinae et herba cardui benedicti recentibus expresso, oleo rutæ et radicum angelicæ permixtum.

Bezoarticum metallicum (BEGUIN tyrociniū chymicum p. 321.) Calx auri ex aqua regis præcipitata non fulminans, quam ad grana sex vsque exhibitam sudores ciere refert BEGUIN.

Bezoarticum pretiosum aureum (ANGEL. SALA compositio et formula antidoti pretiosi), ex auro præcipitato azurino cum triplo pondere pollinis tenerrimi plurium gemmarum commixto, multoties spiritu salis irrorato, et candefacto, donec carneum colorem induerit, tandem saccharo, ambra et moscho condito, quibus potius, quam pretiosis illis terris, quas exercuisse fertur, vires debet.

Ceraunochryson diaphoreticum (BEGUIN l. c. p. 322.) paratur, auri calci, per salem tartari ex aqua regis præcipitatae, quater vel quinquies vini spiritum in vase argenteo superaffundendo, spiritum incendendo, et sublimatas spiritus flamma cessante calcis particulas vase vitreo suspenso excipiendo, et finito labore vini spiritu eluendo.

Chryso bezoar vel *Electrum aureum cordiale* (ANGELVS SALA l. m. c.), calx mixta ex auri ferrique calce, obscure rubens ex aqua regis cum sale am-

Ff 2

moniaco

moniaco parata per oleum tartari praecipitata, sollicitate elota, cum sulphure deflagrans, tenerrime cum aceto distillato comminuta, atque exsiccata. Roborantem, quam teste ANGELO SALA, pulvis hic in vomitu, ventris profluviis, fluore albo, et fluxu muliebri nimio sistendis, granorum trium et septem pondere commonstravit, virtutem ferro potius tribuas, quam auro.

Cornu cerui auratum (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 39.) ex auro foliato cum cornu cerui vsto terendo exartissime permisto, et, donec purpurae tinctus compareat, in crucibulo exusto, paratum, a scrupulo dimidio ad integrum in febribus malignis, variolis et morbillis tanquam cordiale et alexiterium olim exhibitum.

Laudanum mercuriale H. BEYERI (ANGELVS SALA de auro potabili. Oper. p. 266.) non est nisi aurum potabile spissius sanguinei coloris, cum spiritus falis dulcis specie paratum.

Oleum folis (AEGEL. SALA l. m. c. p. 290.) non est nisi auri potabilis species, spissitudine ad oleum accedens.

Spiritus falis I. OSIANDRI (ANGELVS SALA l. m. c. p. 284.) non videtur esse nisi acetum fortius, quod postquam calcem auri ope argenti viui praeparatam, soluerat, vehementiori igne iterum ab hoc dirimitur, vix auri aliquid secum rapiens.